

The economic status and future of the electronic e-book publishing industry in Iran with a look at publishers' rights

Leila Nowroozi^{1*}, Amir Ahmadi²

1. MA of Arts in Economics, Department of Economics, Isfahan Art University, Iran

2. Assistant Professor, Department of Law, Payame Noor University, Tehran, Iran

Article Info.

Received: 2023/07/13

Accepted: 2024/01/18

Abstract

Background and Objectives: The present study aims to reviews the economic position and future identification of the species of the publication, and the economic and cost-effective possibilities to replace e-books with paper books. Unfortunately, no written research has been written in Iran in the field of production and supply of e-books and the economic position of this industry, and its future in Iran. In this study, we intend to analyze the e-book publishing industry in Iran, the economic status, and the future of such publishing from the perspective of experts and electronic publishers in the country's publishing industry, and to know whether this publication has been able as our exchange for paper publishing. To be raised? Does this publication have economic benefits for publishers and the book market? Along with studying these cases, we have tried to examine the success factors of the future of the electronic book publishing industry in the publishing market, such as adhering to domestic law and international conventions related to intellectual property rights.

Methodology: The present article uses the analytical and descriptive research methods, taking into consideration the interviews, writing, and research sampling method, based on the non-random sampling procedure that is based on the snowball.

Findings: The possibility of replacing the e-book and printed book instead of a frustrating affair is likely at least in the paper the current situation, it seems. According to the rating of the electronic publishing industry experts, industrial economic books, frugal to publishers, producers, and readers, and can reduce the price of the book, reading a new chapter in Iran that it would need to pay attention to the law on the protection of the rights of authors and publishers, the dissemination and promotion of the Book reading in order to raise the per capita rate study, creating the infrastructure of e-publishing and e-publishers is the job security of supply as well as the future of electronic publishing of a bright future and development axes.

Discussion: according to the results of the study that investigated the electronic book publishing industry in Iran, this industry does not to its status or economic status at the international level, and not yet a the commodity market of electronic books is not entirely up to the needs of consumers. According to the results

of this study, the book publishing industry in Iran is economically viable because eliminating costs such as paper costs, warehousing, and distribution costs has been able to reduce book costs and on the other hand by reducing these costs to increase copyright, Finally, the existence of economic benefits of e-book publishing in Iran has been confirmed according to the data of this study. By informing about economic efficiency, a part of the book-reading community that does not have access to books due to the increase in book prices as before can be directed to this industry. According to the results of the study, the future of the e-book publishing industry in Iran can be influenced by the law protecting authors and publishers or the copyright law and adhering to conventions, creating job security for e-publishers, and indirect government support, changing consumption patterns. Books mention environmental protection, proper advertising and investment in infrastructure, and making a book reader like Amazon Kindle. According to experts, although the future of this industry is uncertain, it is possible to open the way for the expansion of the electronic book publishing industry and create a suitable market worthy of books by rational planning and strengthening the related areas of this industry appropriate goals. Because electronic book publishing can reduce the price of books by reducing production costs, which, given the current economic situation in Iran, can encourage a large part of the book-eager community to buy books. It seems necessary for a fundamental overhaul of the Iranian publishing industry. The electronic publishing industry, as a small part of this industry, can create a good opportunity to develop, improve and enhance the economic position of publishing. It should be noted that new technology transmits not only information but also cultural elements and culture. Based on the above, it can be concluded that there is a need for well-researched research in this field so that the factors involved in the electronic publishing industry can well assess the situation and take a risk-free step in the future.

Keywords: e-book publishing industry, e-book, publishing economy, book supply in Iran, Authors' Law

---

*Corresponding author: Email: leila.nowroozi68@gmail.com

How to Cite: Nowroozi, L., & Ahmadi, A. (2024). The economic status and future of the electronic e-book publishing industry in Iran with a look at publishers' rights. *Journal of Studies in Library and Information Science*, 16(1), 65-78.

فصلنامه

مطالعات کتابداری و علم اطلاعات. سال ۱۶، شماره ۱، بهار ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

جایگاه و آینده اقتصادی صنعت نشر الکترونیک کتاب در ایران با نگاهی به حقوق

ناشران

لیلا نوروزی^{۱*}، امیر احمدی^۲

۱. کارشناس ارشد اقتصاد هنر، دانشگاه هنر، اصفهان، ایران

۲. استادیار، گروه حقوق، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

اطلاعات مقاله

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۲۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۲۲

چکیده

هدف: مطالعه‌ی حاضر باهدف شناسایی جایگاه اقتصادی صنعت نشر الکترونیک در ایران با نگاهی حقوقی، بررسی صرفه‌های اقتصادی آن، امکان جایگزینی کتاب الکترونیک به جای کتاب کاغذی و واکاوی آینده پیش روی این صنعت در ایران، انجام گرفته است. **روش‌شناسی:** مقاله حاضر با استفاده از روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از روش مصاحبه، نگارش یافته و روش نمونه‌گیری پژوهش براساس روش غیرتصادفی نمونه‌گیری گلوله برفی استوار است که یافته‌های تحقیق با استفاده از روش کیفی گراند تئوری بیان گردیده است.

یافته‌ها: امکان جایگزینی کتاب الکترونیک به جای کتاب چاپی و کاغذی در وضعیت کنونی امری نامحتمل به نظر می‌رسد. بر طبق آرای کارشناسان، صنعت نشر الکترونیک کتاب، صنعتی با صرفه‌های اقتصادی برای ناشران، پدیدآورندگان و خوانندگان می‌باشد و می‌تواند با کاهش قیمت کتاب، فصلی نو را در عرصه کتاب‌خوانی ایران آغاز نماید که این امر نیازمند توجه به قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان، اشاعه و ترویج کتاب‌خوانی در جهت بالا بردن میزان سرانه مطالعه، ایجاد زیرساخت‌های نشر الکترونیک و نیز تأمین امنیت شغلی ناشران الکترونیک است تا آینده نشر الکترونیک آینده‌ای روشن و توسعه‌محور باشد.

نتیجه‌گیری: بر طبق نتایج پژوهش، بررسی صنعت نشر الکترونیک کتاب در ایران نشان می‌دهد، این صنعت هنوز به جایگاهی اقتصادی فراخور وضعیت خود در سطح بین‌المللی نرسیده و هنوز بازار کالایی از کتاب الکترونیک به‌طور کامل تشکیل نشده است تا بتواند نیازهای مصرف‌کنندگان را پاسخگو باشد.

کلیدواژه‌ها: صنعت نشر، کتاب الکترونیک، اقتصاد نشر، عرضه کتاب در ایران، قانون مؤلفان

ایمیل: leila.nowroozi68@gmail.com

*نویسنده مسئول

استناد به این مقاله: نوروزی، لیلا و احمدی، امیر. (۱۴۰۳). جایگاه و آینده اقتصادی صنعت نشر الکترونیک کتاب در ایران با نگاهی به حقوق ناشران.

فصلنامه مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، ۱۶(۱)، ۶۵-۷۸.

مقدمه و بیان مسئله

نشر، بی‌تردید مهم‌ترین صنعت فرهنگی هر کشور است. با تحولاتی که در دهه‌های پایانی قرن بیستم به دنبال پیشرفت‌های فناوری اطلاعات حاصل گردید، شاهد شکل جدیدی در نشر با عنوان نشر الکترونیک هستیم (Azarang, 2014). نشر الکترونیک، در معنای ساده‌ی کلمه به معنای مجموعه‌ی دانش‌ها، فنون، مهارت‌ها، ابزارها، تجهیزات و رهاوردهای دانش و صنعت الکترونیک در خدمت نشر است (Enayat Tabar & Montazer, 2007).

کتاب الکترونیک، کتابی است که در قالب دیجیتال و الکترونیکی موجود است و دارای متن یا تصویر یا هر دو می‌شود و به‌وسیله‌ی همه یا برخی از دستگاه‌های الکترونیکی قابل خواندن می‌باشد. کتاب الکترونیک و ظهور الگوهای تجارت اشتراک آنلاین و ویرایش الکترونیکی به‌طور قطع، دورنمای صنعت نشر را تغییر داده است. فناوری‌های نوین باعث شده ناشران در وقت و هزینه‌های خود صرفه‌جویی و هرگونه اطلاعات را با حداقل هزینه و سریع‌ترین زمان ممکن منتشر کنند، تا آنجا که نشر الکترونیک در بسیاری از کشورهای جهان از رونق کافی برخوردار است (Amiri, 2013). با نگاه به شرایط کنونی اهمیت بررسی نشر الکترونیک کتاب ضرورت پیدا می‌کند و نیاز به مطالعه‌ای جامع در این باب حس می‌شود، چراکه علاوه بر سویه‌های اقتصادی این امر، «توسعه و ترویج کتاب‌خوانی مورد توجه همه کشورها و یکی از دغدغه‌های بزرگ کشورهای در حال توسعه است چراکه هیچ ملتی بدون بستر فرهنگی مناسب به شاخص‌های مطلوب توسعه دست نخواهد یافت» (Matlabi, 2012). در زمینه پیشینه پژوهش در سطح جهانی می‌توان به پژوهش کیم (2015) در کره جنوبی تحت عنوان بازار کتاب الکترونیک و نشر دیجیتال در کره جنوبی و جیاوون وانگ با عنوان بازیابی عوامل مهم در طراحی کتاب الکترونیکی برای افراد مسن در تایوان (2018) اشاره کرد. پژوهش‌هایی در زمینه نشر الکترونیک در ایران نیز صورت گرفته است. (Matlabi (2012) در پایان‌نامه خود در زمینه نشر الکترونیک معتقد است با اتکاء به بهبود زیرساخت‌های اینترنتی در ایران، امیدواری به رشد میزان تقاضا وجود دارد و اشاره می‌کند که برای نشر کتاب الکترونیکی باید پیش از تولید اقدام به نیازسنجی و بازاریابی نمود. واحد تحقیق و توسعه انتشارات سوره مهر 2013 با تحقیقی تحت عنوان مدیریت نشر کتاب با تأکید بر اقتصاد کسب و کار نشر، عنوان کرده که پدیده نشر الکترونیک توانسته بازار نشر را متحول و تقاضای خود را نیز در بازار ایجاد کند و با افزایش وسایلی که کتاب‌های الکترونیکی را به نمایش می‌گذارند تقاضا برای خواندن کتاب‌های الکترونیکی افزایش یابد. (Fahimifar & Heidary (2014) در مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی ابعاد اقتصادی نشر کتاب الکترونیکی از دیدگاه ناشران ایرانی»، شمایی کلی از مؤلفه‌های مؤثر بر ترغیب ناشران ایرانی بر نشر کتاب الکترونیکی ارائه داده‌اند و به این نتیجه دست یافته که ناشران ایرانی نیاز و تقاضای مخاطب را مهم‌ترین دلیل برای ورود خود به عرصه نشر الکترونیکی می‌دانند. در ایران تحقیقی مدون در حوزه تولید و عرضه‌ی کتاب الکترونیکی و جایگاه اقتصادی این صنعت و آینده آن در ایران نگارش نشده است که یکی از علل آن را می‌توان نبود آمار و اطلاعات کامل در حوزه تولید و عرضه‌ی این گونه از نشر دانست.

این پژوهش با واکاوی صنعت نشر کتاب‌های الکترونیک در ایران، جایگاه اقتصادی و آینده‌ی این گونه نشر را از دید کارشناسان و ناشران الکترونیک در صنعت نشر کشور مورد بررسی قرار داده است. با این وجود آیا این نشر توانسته به‌عنوان ما به ازایی در قبال نشر کاغذی مطرح شود؟ این نشر دارای صرفه‌های اقتصادی برای ناشران و بازار مصرف کتاب می‌باشد؟ همزمان با مطالعه این موارد عوامل موفقیت در آینده این صنعت در بازار نشر نظیر پیوستن به حقوق داخلی و کنوانسیون‌های بین‌المللی مرتبط به حقوق مالکیت معنوی بررسی گردد.

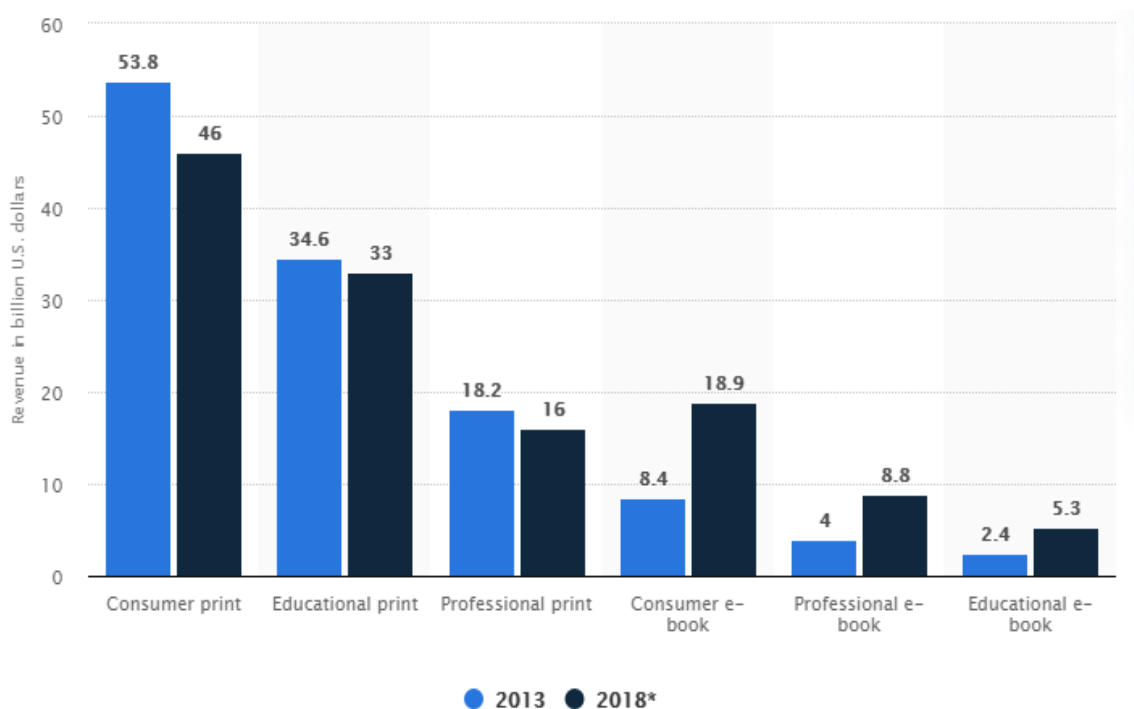
پرسش‌های پژوهش

پرسش‌های موردنظر در پژوهش که قرار است به جواب آن‌ها دست پیدا کنیم بدین قرار است:

- ۱- با توجه به ویژگی‌های اقتصادی نشر الکترونیک، جایگاه اقتصادی آن در بازار عرضه کتاب ایران به چه صورت است؟
  - ۲- نشر الکترونیک کتاب می‌تواند جایگزین نشر کاغذی کتاب باشد؟
  - ۳- نشر الکترونیک کتاب در ایران دارای صرفه اقتصادی هست؟
  - ۴- آینده صنعت نشر الکترونیک کتاب با نگاه به حقوق مالکیت معنوی چگونه ارزیابی می‌شود؟
- نشر که در واقع با اختراع خط و نوشتار آغاز شد عبارت است از مجموعه اقداماتی که در جهت تکثیر، حفظ و انتقال اندیشه یا پیامی از گروهی مردم به گروهی دیگر، صورت می‌گیرد. یکی از محصولات نشر، کتاب می‌باشد. کتاب یکی از قدیمی‌ترین ابزارهای ارتباطی و اشاعه دانش است که نه تنها مفاهیم معنوی، فرهنگی و آموزشی را دربرمی‌گیرد بلکه دارای جنبه‌های صنعتی و اقتصادی مشروع بازار نشر نیز هست (Matlabi, 2012). صنعت نشر کتاب که در قرن پانزدهم با چاپ یوهانس گوتنبرگ آغاز شد، هم‌اکنون با چاپ الکترونیکی و نسخه‌های آنلاین دست‌وپنجه نرم می‌کند. با توجه به پیشرفت فناوری‌ها دو نشر سنتی و الکترونیکی پا به عرصه وجود گذاشتند که فرایند نشر سنتی شامل تولید انبوه کتاب، مجله و سایر منابع انتشاراتی چاپی بود و این فرایند علمی آنقدر پیچیده و پرهزینه بود که از هر فردی ساخته نبود (Mohseni, 2003) با توسعه فناوری الکترونیک در این عصر، شاهد شکل‌گیری فرم جدیدی در نشر با عنوان نشر الکترونیک هستیم (Azarang, 2014). با گذر از عصر صنعتی به دیجیتال، زنجیره ارزش و تولید در تمام صنایع در حال تغییر است. این قانون در مورد صنعت نشر نیز صدق می‌کند. ظهور اینترنت و خرید الکترونیکی کتاب از یک‌سو و ورود ابزارهای خوانش الکترونیک از سوی دیگر، ناشران را سمت تعریف مدلی جدید از کسب‌وکار به نام نشر الکترونیک فراخوانده است (Shavardi, 2012). کتاب الکترونیکی عبارت است از ذخیره‌ی اطلاعات یک کتاب در قالب رقمی به صورتی که بتوان آن را بر روی صفحه رایانه مشاهده کرد (Kousha, 2003). نشر الکترونیک کتاب در عصر حاضر توانسته است در زمینه‌ی اقتصادی صنعت نشر تحول زیادی ایجاد کند به طوری که ظهور تجارت الکترونیک و نشر دیجیتال باعث تسهیل فرآیند نشر مجازی و همچنین کاهش هزینه‌های صحافی، توزیع، چاپ، حمل‌ونقل و انبارداری شده است (Mohammad Semsar, 2012). یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های محیط دیجیتالی، شکل‌پذیری و قابلیت تغییر شکل آثار به میزان بالاست (Zaylinsky, 1998).
- دیجیتالی شدن منجر به کاهش هزینه می‌شود. در مقایسه با گذشته، محتواهای بیشتری از سوی سرمایه‌گذاران و افراد قابل تولید و توزیع است و اینترنت فرصت‌هایی را برای محتواهای آنلاین خلق می‌کند (Picard, 2004). به‌طور کلی در نشر الکترونیکی، بهای کتاب، کمتر از نشر کاغذی همان کتاب است. برای مثال اگر کتاب کاغذی به بهای ۶ تا ۱۰ دلار فروخته شود، همان کتاب در نشر الکترونیکی به بهای ۱ تا ۵ دلار قابل فروش است (Gregory, 1999). اگرچه ترسی در میان ناشران وجود دارد که کتاب‌های الکترونیکی فروش کتاب‌های چاپی را کاهش می‌دهند، اما ناشران با دانش کافی از کانال فروش کتاب‌های الکترونیکی سود می‌برند به گونه‌ای که هر دو کتاب الکترونیکی و چاپی را به فروش می‌رسانند. این فرصت بازاریابی جدید، دری را به سمت درآمدی جدید باز می‌کند و به ناشران اجازه می‌دهد که تعداد زیادی از خوانندگانشان را از نسخه‌های چاپی به سمت نسخه‌های الکترونیکی سوق دهند (Aptara, 2010). (Huang & Hsieh, 2012) در تحقیقی اشاره می‌کنند که ورود کتاب‌خوان‌های الکترونیک توانسته هزینه‌های ناشی از خرید کتاب‌ها را کاهش دهد در نتیجه با کاهش هزینه، میزان مصرف کتاب افزایش یافته است.

یکی دیگر از عوامل مؤثر در صنعت نشر الکترونیک را می‌توان حقوق مالکیت معنوی و فکری دانست. ناشران و مؤلفان به‌عنوان صاحبان اثر باید دارای اعتماد و اطمینان کامل باشند که اثر آن‌ها مورد سرقت‌های ادبی و سواستفاده‌های علمی واقع نگردد و یکتایی اثر و حقوق مادی و معنوی آن در اختیار آن‌ها قرار گیرد. براساس قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱ و لایحه‌ی حمایت از حقوق مالکیت فکری که هنوز در مجلس شورای اسلامی به تصویب

نرسیده است، هر اثر باید تحت مالکیت یک فرد قرار گیرد تا وی بتواند با فراغ بال و بدون ترس از سرقت اثرش، در زمینه تخصص و مهارت خود فعالیت نماید. نشر کتاب الکترونیکی در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران مجال مناسبی برای توسعه، بهبود و ارتقای ارتباطات پدید می‌آورد. فناوری نوین اطلاعات، به‌ویژه شبکه‌سازی و اینترنت، گستره‌ی عظیمی را فراهم کرده تا جهت‌گیری فرهنگی خود را از انباشتن دانش به‌سوی اشتراک و انتشار آن هدایت کنیم (Arabgari & Sadeghi, 2016). با یک جریان کاری دیجیتالی بهینه، هر کتاب الکترونیکی برای ناشر خود پول می‌سازد؛ در این صورت ناشران دیگر تا مدت زمان طولانی وابسته به فروشندگان کتاب خود نیستند تا بتوانند هزینه مربوط به نویسندگان را تأمین کنند (Aptara, 2010). با گرانی کاغذ و هزینه بالای تمام‌شده نشر کاغذی و حضور نسلی آشنا با فناوری‌های نوین و نیز افزایش تمایل استفاده از فناوری‌های روز، بی‌شک بازار کتاب ایران دیر یا زود شاهد حضور هرچه بیشتر ناشران در عرصه نشر الکترونیک کتاب خواهد بود (Fahimifar & Heidary, 2014). در آماری که سایت «Statista» در زمینه فروش کتب چاپی و الکترونیک در جهان بین سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۸ ارائه کرده‌است مشاهده می‌شود که کتاب‌های الکترونیکی در زمینه‌های درسی، تخصصی و عمومی شاهد رشد بوده و در کنار آن فروش کتب چاپی در طی این سال‌ها کاهش داشته‌است که این امر می‌تواند نوید آن را بدهد که در آینده‌ای دور کتاب الکترونیک به‌عنوان جایگزینی برای کتب چاپی مطرح گردد.

برخی معتقدند پدیده‌ی نشر کتاب الکترونیکی در ایران به‌عنوان پدیده‌ای در طول نشر سنتی (چاپی) پذیرفته‌شده و نه جایگزینی برای آن. همان‌طور که روشن است، حتی در کشورهای نظیر آمریکا با وجود رونق کتاب الکترونیک، کتاب چاپی و کاغذی هم مخاطبان خاص خود را داراست (Arabgari and Sadeghi, 2016). گزارش مؤسسه «پرایس واتر‌هاوس کوپرز» نشان می‌دهد که تا سال ۲۰۱۸، پنجاه درصد مردم انگلیس دست‌کم یک وسیله کتاب‌خوان الکترونیکی از قبیل کیندل، آی‌پد، یا وسایل مشابه برای خواندن کتاب در اختیار داشته‌اند. با توجه به مسائل گفته‌شده، ضرورت تحقیق جامع در باب این صنعت در ایران لازم به‌نظر می‌رسد چرا که قابل‌انتظار است که بازار آینده‌ی کتاب الکترونیک در ایران بسیار پرونق باشد (Bani Jamali, 2014). در این پژوهش سعی بر آن بوده است که کتاب الکترونیک در ایران و جایگاه اقتصادی این گونه از

نشر از طریق افرادی که با این صنعت رابطه‌ی مستقیمی دارند مورد بررسی قرار گیرند و در انتها با بهره‌گیری از نظریات و تجربیات افراد متخصص، عوامل مهم و اثرگذار در آینده صنعت نشر الکترونیک کتاب شناسایی شود.

روش‌شناسی پژوهش

از روش پژوهش کیفی گراند تئوری برای تحلیل اطلاعات بهره‌گیری شده است. روش گردآوری اطلاعات از طریق مصاحبه و مطالعه‌ی کتابخانه‌ای صورت پذیرفته است. جامعه‌ی آماری پژوهش براساس افرادی که در این حوزه فعالیت و تخصص دارند شامل بیست ناشر الکترونیکی کتاب با کد E¹ تا E²⁰، پنج استاد دانشگاه صاحب‌نظر در حوزه نشر و اقتصاد نشر با کد P¹ تا P⁵ و چهار دارنده فروشگاه کتاب الکترونیک با کد H¹ تا H⁴ وجود دارند. روش نمونه‌گیری پژوهش، نمونه‌گیری گلوله برفی می‌باشد. در پژوهش حاضر در جامعه آماری ناشران الکترونیکی پس از بیستمین ناشر، در حوزه اساتید اقتصاد نشر پس از پنجمین استاد و در جامعه آماری فروشندگان کتب الکترونیک پس از چهارمین فروشنده اطلاعات به اشباع رسید. ناشران الکترونیکی جز ناشرانی هستند که در نمایشگاه کتاب تهران در چند دوره متوالی حضور داشته و به‌طور تخصصی در این رشته فعالیت دارند. در حوزه اساتید، از اساتید کتابداری و اطلاع‌رسانی و اقتصاد نشر و در حوزه‌ی فروشندگان نیز از کسانی مصاحبه به‌عمل آمده است که چندین سال تجربه‌ی فروشندگی در حوزه‌ی کتاب الکترونیکی را دارا بوده‌اند.

به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه با استفاده از فن گراند تئوری، از کدگذاری باز، محوری و در صورت لزوم انتخابی بهره‌گرفته شده است. با تحلیل مصاحبه‌ها کدگذاری‌های موردنظر صورت گرفت و میزان اثرگذاری عوامل مختلف مطرح‌شده در پاسخ‌ها مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

در قسمت اول که مختص به بررسی جایگاه اقتصادی صنعت نشر الکترونیک در ایران بود پس از انجام مصاحبه و کدگذاری پاسخ‌های پرتکرار با تحلیل نتایج داده‌های حاصل از این سؤال مصاحبه، پژوهشگر درباره جایگاه اقتصادی صنعت نشر کتاب الکترونیک به داده‌های زیر دست پیدا کرد:

۱. عدم شفافیت آماری در زمینه‌ی صنعت نشر الکترونیک پیش‌بینی جایگاه اقتصادی این صنعت را با مشکل مواجه کرده است.

۲. به علت کم بودن میزان سرانه مطالعه در ایران و پایین بودن میزان تیراژ و فروش کتاب اعم از چاپی و الکترونیک، صنعت نشر الکترونیک نتوانسته است جایگاهی اقتصادی مشابه جایگاه اقتصادی صنعت نشر الکترونیک کشورهای همچون انگلیس، آمریکا یا کره پیدا کند.

۳. از آنجاکه کتاب کالایی فرهنگی است و تاکنون جایگاه و موقعیت فرهنگی کتب الکترونیک در ایران به‌طور کامل شکل نگرفته است، صحبت از جایگاه اقتصادی صنعت نشر الکترونیک کتاب در بازار عرضه کتاب ایران سخت به‌نظر می‌رسد.

---

1. Electronic publisher
2. Professor
3. Holder of the e-book store

با توجه به ادبیات پژوهش و داده‌های مصاحبه عوامل مهمی که باعث افزایش سهم کتاب الکترونیک در صنعت نشر کتاب که خود باعث ارتقای جایگاه اقتصادی این صنعت می‌شوند، در نظر گرفته شد و براساس نظرات افراد و با بهره‌گیری از کدگذاری باز عوامل مؤثر بر افزایش سهم کتاب الکترونیک در صنعت نشر کتاب شامل موارد زیر می‌باشد.

جدول ۱. عوامل مؤثر بر افزایش سهم کتاب الکترونیک در صنعت نشر کتاب

Table 1. Effective factors in increasing the share of e-books in the book publishing industry

Effective factors	عوامل مؤثر
1.Implementation of copyright law in Iran	۱- اجرای قانون کپی‌رایت در ایران
2.The formation of the commodity market of e-books	۲- شکل‌گیری بازار کالایی کتب الکترونیک
3.Paper publishing boom	۳- رونق نشر کاغذی
4. Reducing the price of e-readers	۴- کاهش قیمت کتاب‌خوان الکترونیک
5.Strengthening the structure of the country's libraries	۵- تقویت ساختار کتابخانه‌ای کشور
6.Development of software and hardware infrastructure	۶- توسعه زیرساخت نرم‌افزاری و سخت‌افزاری
7.Government support for e-book publishing	۷- حمایت دولتی از نشر الکترونیک کتاب

اجرای قانون کپی‌رایت یا همان قانون مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ و کنوانسیون‌های مربوطه در ایران با درصد فراوانی ۸۰/۷۵ درصد بالاترین میزان را کسب کرده که نشان‌دهنده اهمیت این موضوع است. پس از آن به ترتیب توسعه زیرساخت نرم‌افزاری و سخت‌افزاری با ۶۸/۹۶ درصد، شکل‌گیری بازار کالایی کتب الکترونیک ۶۵/۵۱ درصد، تقویت ساختار کتابخانه‌ای کشور ۵۱/۷۲ درصد، حمایت دولتی از نشر الکترونیک کتاب با ۴۸/۲۷ درصد، رونق نشر کاغذی با ۴۴/۸۲ درصد و نهایتاً کاهش قیمت کتاب‌خوان الکترونیک با ۳۴/۴۸ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در قسمت سوم مصاحبه در بخش جایگاه اقتصادی صنعت نشر الکترونیک کتاب، صرفه اقتصادی نشر کتاب الکترونیک مورد واکاوی قرار گرفت. از بین تمامی مصاحبه‌شوندگان فقط مصاحبه‌شونده کد P4 به نداشتن صرفه اقتصادی کتاب الکترونیک معتقد بود، با تحلیل آماری این پاسخ‌ها جدول توزیع فراوانی زیر به دست آمد.

جدول ۲. توزیع فراوانی وجود صرفه اقتصادی در صنعت نشر الکترونیک

Table 2. Frequency distribution of economic efficiency in the electronic publishing industry

Abundance percentage درصد فراوانی	فراوانی Abundance
96.55	28

مصاحبه‌شونده کد P4 اعتقاد داشت: «چاپ یک کتاب فقط دو درصد قیمت کتاب را شامل می‌شود، از سوی دیگر گفتن اینکه انتشار کتاب به صورت الکترونیک باعث کاهش در هزینه‌هایی نظیر حمل و نقل، توزیع و انبارداری می‌شود درست است اما در طرف مقابل ما هزینه‌های دیگری را نیز متحمل می‌شویم نظیر هزینه ایجاد و نگهداری پایگاه میزبان یا هزینه ففل‌گذاری کتاب الکترونیکی به هزینه‌های ما اضافه می‌شود، پس از دید من صرفه‌ای که وجود دارد بیشتر بحث زیست‌محیطی و کاهش استفاده از کاغذ که باید از درختان به دست آید است، وگرنه هزینه دو کتاب چندان تفاوتی باهم نمی‌کند، اگر هم اکنون حق کپی‌رایت در ایران برقرار شوند مطمئناً میزان هزینه‌های صنعت نشر الکترونیک افزایش خواهد یافت، چون تمامی نرم‌افزارهای این صنعت باید شامل این حق بشوند، در صورتی که اکثریت نرم‌افزارهای این حوزه یا کپی

مشابه داخلی آن است یا با استفاده از روش‌های نامشروع به دست آمده است، پس من این هزینه‌ها را نیز وارد می‌دانم، در کل شاید در حال حاضر کتب الکترونیکی نظیر پی‌دی‌اف‌ها ارزان‌تر از نمونه چاپی آن هستند ولی این گونه از کتب با کتب‌های الکترونیکی که در سطح جهانی عرضه می‌شوند از نظر امکانات غیرقابل مقایسه است». در بخش دیگر مصاحبه به بحث امکان جایگزینی نشر الکترونیک کتاب با نشر چاپی کتاب، پرداخته شد. در پایان این قسمت با تجزیه و تحلیل داده‌ها فراوانی امکان یا عدم امکان جایگزینی کتاب الکترونیک به جای کتاب کاغذی محاسبه گردید و در جدول ۴-۵ به صورت خلاصه ارائه شد.

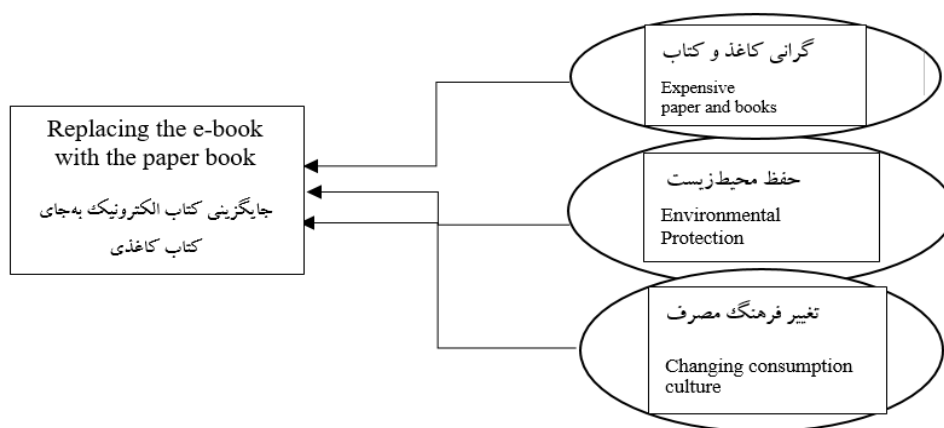
جدول ۳. فراوانی و درصد فراوانی امکان یا عدم امکان جایگزینی کتاب الکترونیک به جای کتاب کاغذی

Table 3. Abundance and Abundance percentage of the possibility or impossibility of replacing the e-book with a paper book

درصد فراوانی	فراوانی	
-	20	فراوانی عدم امکان جایگزینی کتاب الکترونیک به جای کتاب کاغذی Abundance of not being able to replace e-books with paper books
-	9	فراوانی امکان جایگزینی کتاب الکترونیک به جای کتاب کاغذی Abundance of replacing paper books with e-books
68.96	-	درصد فراوانی عدم امکان جایگزینی Abundance percentage of impossibility of replacement
31.03	-	درصد فراوانی امکان جایگزینی Abundance percentage of Possibility of replacement

بر طبق جدول فوق، ۶۸/۶۹ درصد از افراد معتقد بودند که امکان جایگزینی کتاب الکترونیک به جای کتاب کاغذی وجود ندارد و در طرف دیگر ۳۱/۰۳ درصد اعتقاد بر این داشتند که کتاب الکترونیک جایگزین کتاب چاپی خواهد شد. در اینجا به اختصار نظرات برخی از مصاحبه‌شوندگان را ذکر می‌کنیم. در بین اساتید حوزه نشر و اقتصاد نشر نیز مصاحبه‌شونده کد P1 اعتقاد داشت: «به نظر من حیات کتاب الکترونیک در حال حاضر وابسته به حیات کاغذی می‌باشد. چراکه در کشورهایی که میزان مصرف کتاب الکترونیک بالاست، میزان استفاده از کتاب کاغذی نیز بالا و حتی در جاهایی این میزان مصرف از کتاب الکترونیک بالاتر است. شاید بر اساس تئوری‌های اقتصاد با افزایش قیمت کتاب کاغذی، تقاضا به سمت کتاب الکترونیک که قیمت کمتری نسبت به کتب کاغذی را داراست، برود، اما باز هم با توجه به تجربه‌ای که در کشورهایی همچون انگلیس و آمریکا مشاهده شده، کتاب کاغذی هنوز بعد از ظهور نشر الکترونیک، جایگاه خود را حفظ کرده است».

در طرف مقابل مصاحبه‌شونده کد E16 این گونه دلایل خود را شرح می‌دهد: «با توجه به رشد روزافزون فناوری از طرف دیگر با تأکید بر اینکه از نظر زیست‌محیطی شرایط مانند قبل مساعد برای تولید کاغذ نیست به اعتقاد من در سال‌های آینده شاهد برچیده شدن کتاب‌های کاغذی هستیم، همان‌طور که بعد از اختراع کاغذ دیگر از مواد اولیه‌ای مثل پوست در تولید کتاب استفاده نشد، ما شاهد خواهیم بود که کتاب الکترونیک جای کتاب کاغذی را خواهد گرفت هرچند که این جایگزینی مدت‌زمان زیادی را بطلبد». مصاحبه‌شونده کد P4 نیز به نکته‌ای مشابه اشاره دارد: «بیشتر به نظر می‌رسد جایگزینی کتاب الکترونیک در حوزه‌های محدودی همچون حوزه کتاب‌های دانشگاهی و تخصصی صورت پذیرد». از تجزیه و تحلیل اطلاعات مصاحبه عوامل تأثیرگذار بر جایگزینی کتاب الکترونیک به جای کتاب کاغذی در ایران به دست آمد که در شکل ۱ به صورت کدگذاری انتخابی مفاهیم بیان شده است.

شکل ۱. عوامل مؤثر در جایگزینی کتاب الکترونیک به جای کتاب کاغذی در ایران
Figure 1. Factors affecting the replacement of e-books instead of paper books in Iran

در قسمت آخر به بررسی آیندهی این صنعت و عوامل اثربخش بر آن پرداخته شد. براساس داده‌های مصاحبه، کدگذاری محوری بر چهار محور اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، بازاریابی و زیرساخت‌ها استوار است که در هر محور با استفاده از کدگذاری باز عواملی که در هر محور تأثیرگذار هستند با توجه به فراوانی پاسخ‌ها مشخص شده است.

جدول ۴. عوامل تأثیرگذار بر آینده صنعت نشر الکترونیک ایران

Table 4. Factors Affecting the Future of Iran's Electronic Publishing Industry

کدگذاری باز Open coding	کدگذاری محوری Axial coding
تأمین منابع لازم برای توسعه نشر الکترونیک	اقتصادی Economic
Provide the necessary resources for the development of electronic publishing	
Creating job security for electronic publishers	
Direct government support	
Indirect government support	فرهنگی و اجتماعی Cultural and social
Protecting the rights of electronic authors and publishers	
Changing the pattern of book consumption	
Environmental Protection	
Promoting a culture of reading	بازاریابی Marketing
Examining the needs of the publishing market	
Appropriate ads	
Correct introduction of e-books	
Invest in a built-in book reader	زیرساخت‌ها Infrastructure
Invest in hardware and software infrastructure	

با توجه به جدول و فراوانی پاسخ‌ها در زمینه عوامل تأثیرگذار، پاسخ‌دهندگان معتقد بودن عامل اول تأثیرگذار بر آینده صنعت نشر الکترونیک ایران، حمایت از حقوق مؤلفان و ناشران یا همان حق کپی‌رایت است و بعد از آن بررسی نیازهای بازار در رده دوم قرار گرفت و تغییر الگوی مصرف کتاب از کتاب چاپی به سمت کتاب الکترونیک نیز به‌عنوان عامل سوم مهم شناخته شد.

در طی فرآیند مصاحبه، مصاحبه‌شونده کد P2 در مورد آینده این صنعت می‌گوید: «به آینده این صنعت خوشبین هستم، هرچند که از نظر زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در کشور دچار مشکل هستیم و هنوز قانون کپی‌رایت با عنایت به قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ در ایران بدرستی اجرا نمی‌شود. اما با وجود این مشکلات نیز توانسته‌ایم حداقل بین جوانان استفاده از این گونه کتاب‌ها را افزایش دهیم». مصاحبه‌شونده کد H2 نیز این گونه آینده را تشریح می‌کند: «با گرانی کاغذ و افزایش هزینه‌های چاپ و نگهداری کتاب کاغذی، دیر یا زود ناشران از نشر الکترونیک به‌عنوان گزینه‌ای برای سودآوری بهره خواهند جست و علاوه بر نشر کاغذی به نشر الکترونیک نیز خواهند پرداخت. با افزایش مصرف اینترنت در ایران و وجود میلیونی دستگاه هوشمند که می‌تواند محملی برای خواندن کتاب الکترونیک باشد، الحاق ما به قانون کپی‌رایت (کنوانسیون حق جهانی نشر و کنوانسیون برن^۱) نیز باعث پیشرفت در این صنعت خواهد شد». مصاحبه‌شونده کد E9 در مورد نقش حمایت‌های دولتی در تأثیرگذاری در این صنعت می‌گوید: «حمایت‌های دولتی متأسفانه در بخش کتاب در طول این سال‌ها اثرگذاری ضعیفی داشته است. طبق آنچه که می‌بینیم روز به روز سرانه مطالعه در ایران در حال کاهش است، ما ناشران الکترونیک نیازمند حمایت‌های دولتی بیشتری نسبت به ناشران چاپی هستیم، نه اینکه دولت به‌صورت مستقیم این حمایت‌ها را ارائه کند، می‌تواند مثلاً با حمایت از کتابخانه‌های دیجیتال و افزایش خرید کتاب الکترونیک از ناشران، آینده مناسبی را برای نشر الکترونیک رقم بزند».

مصاحبه‌شوندگان کد P1 و P2 نیز با اشاره به نقش تلفن‌های هوشمند که امروزه به‌صورت قابل‌اعتنایی در دست مردم است، اعتقاد دارند با شناسایی بازار هدف کتاب الکترونیک می‌توان به آینده صنعت نشر امیدوار بود و پیاده‌سازی روش آمازون را در ایران از راهکارهای مناسب برای آینده صنعت نشر الکترونیک می‌دانند. مصاحبه‌شونده کد H3 نیز اشاره دارد: «حمایت‌های دولتی از صنعت نشر باید هدفمند گردد و ناشران باید با پیشرفت‌های روز قدم بردارند، یکی از عواملی که آینده این صنعت را تهدید می‌کند این است که اکثر ناشران به‌عنوان شغل دوم به این قضیه نگاه می‌کنند، در حالی که از نظر اقتصادی ناشری موفق است که بتواند هزینه‌های خود را از طریق خرید و فروش کتاب تحت پوشش قرار دهد».

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج به‌دست آمده گویای آن است که جایگاه اقتصادی حاضر صنعت نشر الکترونیک کتاب در ایران، جایگاهی متزلزل است که از علت‌های این مسئله می‌توان به آشنا نبودن خوانندگان با کتاب الکترونیک، کم بودن میزان سرانه مطالعه در ایران و فقدان بازار مناسب کتاب الکترونیک در ایران اشاره کرد.

در راستای بهبود موقعیت و جایگاه اقتصادی این صنعت نیز بر طبق آرای کارشناسان اجرای قانون کپی‌رایت (قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان) از اصلی‌ترین عواملی است که باعث بهبود رشد این صنعت خواهد شد. پس از این عامل توسعه زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و شکل‌گیری بازار کالایی کتاب الکترونیک از عوامل اثرگذار دیگر به‌شمار می‌آید. نتایج تحقیق بررسی امکان جانشینی کتاب الکترونیک به‌جای کتاب کاغذی در ایران در حال حاضر وجود ندارد و ۳۱/۰۳ درصد نیز اعتقاد داشتند این جایگزینی امکان‌پذیر است. از طرف دیگر کارشناسان معتقد بودند، در آینده با توجه به گرانی کاغذ و نگرانی‌های ناشی از حفظ محیط‌زیست امکان تحقق این امر پدید خواهد آمد. پژوهشگران دیگر نیز دریافته‌اند که استفاده از منابع الکترونیکی و آنلاین به‌سرعت در حال افزایش است و به همان اندازه استفاده از منابع سنتی در حال کاهش است

۱. دو کنوانسیون مهم بین‌المللی در زمینه کپی‌رایت به تصویب رسیده است، کنوانسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری دیگری کنوانسیون جهانی حق نشر که کشور ایران هنوز عضو این دو کنوانسیون نمی‌باشد. باید افزود که ایران سال ۲۰۰۱ عضو سازمان جهانی مالکیت فکری است.

(Loan, 2011) البته باید اذعان داشت در سطح جهانی هم جایگزینی کتاب الکترونیک به جای کتاب کاغذی در شرایط حال حاضر امری کاملاً ممکن نیست. در پژوهش صورت گرفته در دانشگاه سلطان قابوس عمان نیز دانش آموزان حتی در کشوری مملو از فناوری مانند عمان، کتاب‌های کاغذ چاپی سنتی را بیش از قالب الکترونیکی و هم در کاربردهای علمی و هم از نظر ارزشمند ارزیابی می‌کنند (Al Saadi et al., 2017). به نظر می‌رسد پروژه جایگزینی کتاب الکترونیک به جای کتاب کاغذی حداقل در ایران، پروژه‌ای شکست خورده است و هنوز ایران با انقلاب آینده نشر که همانا انقلاب دیجیتال است فاصله فراوانی دارد.

براساس نتایج به دست آمده از این پژوهش، این صنعت در ایران دارای صرفه‌ی اقتصادی می‌باشد چراکه با حذف هزینه‌هایی نظیر، هزینه کاغذ، هزینه انبارداری و توزیع توانسته است از میزان هزینه‌های کتاب بکاهد، در نهایت وجود صرفه‌های اقتصادی نشر کتاب الکترونیک در ایران طبق داده‌های این پژوهش تأیید شده است. با اطلاع‌رسانی در مورد صرفه اقتصادی می‌توان بخشی از جامعه کتاب‌خوان را که به علت افزایش قیمت کتاب مانند قبل دسترسی به کتاب ندارند را به سمت این صنعت هدایت کرد.

از عوامل تأثیرگذار بر آینده این صنعت می‌توان از قانون حمایت از مؤلفان و ناشران یا همان قانون کپی‌رایت و پیوستن به کنوانسیون‌ها، ایجاد امنیت شغلی برای ناشران الکترونیک، حمایت غیرمستقیم دولتی، تغییر الگوی مصرف کتاب، حفاظت از محیط‌زیست و تبلیغات مناسب و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها نام برد. می‌توان با برنامه‌ریزی منطقی و تقویت حوزه‌های مرتبط این صنعت و هدف‌گذاری‌های مناسب راه را برای گسترش صنعت نشر الکترونیک کتاب باز کرد و بازار مناسبی درخور شأن کتاب در آن ایجاد کرد. با توجه به اتفاق نظر کارشناسان در حمایت حقوقی از نشر الکترونیک، می‌توان تأثیرگذارترین عامل را قانون کپی‌رایت دانست، قانونی که اگر اجرایی شود، دیگر دغدغه‌ی سرقت‌های ادبی، استفاده‌های غیرمجاز و کپی‌برداری‌های غیرقانونی که عامل اصلی نگرانی پدیدآوردگان و ناشران است را از بین خواهد برد. حتی در پژوهشی دیگر هم این امر که صنعت نشر الکترونیک در ایران به علت عدم اجرای درست قانون کپی‌رایت (قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان، قانون حمایت از حقوق پدیدآوردگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای و قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی و همچنین لایحه حمایت از مالکیت فکری^۱ که همه قوانین گذشته را لغو می‌کند) در ایران، نبود زیرساخت‌های مناسب نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و حمایت‌های کم دولتی از این گونه از نشر با مشکلات فراوانی روبه‌رو است (Fahimifar & Vasfi, 2016) تأیید گردیده است.

به نظر می‌رسد جامعه ایرانی نیازمند تحولی بزرگ در عرصه کتاب‌خوانی می‌باشد. تحولی که مطمئناً بر مسیر نشر الکترونیک کتاب در ایران تأثیرگذار خواهد بود و آینده‌ای روشن برای این صنعت را نوید خواهد داد. با توجه به نرخ رشد صنعت الکترونیک در دنیا و با توجه به این نکته که میزان تحصیل کرده‌ها در جامعه ما رو به فزونی است با ایجاد پلتفرم و محتوای مناسب و زیرساخت و دستگاه هوشمند می‌توان به کتاب الکترونیک به عنوان یک فرصت جذاب برای حل مسائل نگریست (Farhangi et al., 2019). از آنجا که در ابعاد جهانی میزان توسعه‌یافتگی و توسعه‌نیافتگی کشورها با شاخص‌های جهانی تعریف و اندازه‌گیری می‌شود که میزان تولید و مصرف کتاب در یک جامعه از شاخص‌های فرهنگی به حساب می‌آید (Bab al-Hawaiji, 2014).

۱. در سال ۱۳۹۰ پیش‌نویس لایحه جامع حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مرتبط از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد، که در صورت تصویب جایگزین قوانین فعلی حق تکثیر ایران خواهد شد، در این پیش‌نویس، مدت حمایت حقوق پدیدآوردگان از ۳۰ سال به ۵۰ سال افزایش یافته است. همچنین در قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳ در بند (الف) ماده ۴۵ به «طراحی و استقرار کامل نظام جامع حقوق مالکیت معنوی، ملی و بین‌المللی و پیش‌بینی ساختارهای اجرایی لازم» و در بند (ز) ماده ۱۳۰ «پایه‌گذاری و تضمین بنیادهای حقوق مالکیت معنوی در قلمرو قضائی» حکم می‌شود.

مشکل عمده نشر در بخش خصوصی، ایجاد چاپ‌خانه و نبود امکانات چاپ و نیروهای حرفه‌ای و متخصص، عدم حمایت مادی دولت، برگزاری دوره‌های آموزش، ایجاد تعاونی توزیع، عدم استفاده از فن آوری در کار نشر، عدم ترویج عادت به مطالعه، نداشتن راهبرد و برنامه‌ریزی مدون، وجود دخالت‌های بی‌مورد و بالاخره کمبود نیروی انسان بوده است (Gashas, 2016). باید دانست که فناوری جدید نه تنها اطلاعات، بلکه عناصر فرهنگی و فرهنگ را هم منتقل می‌کند. با توجه به مواردی که اشاره شد، می‌توان به این نتیجه رسید که لازم است پژوهش‌هایی مدون در این زمینه انجام گردد تا عوامل دخیل در صنعت نشر الکترونیکی بتوانند موقعیت را به‌خوبی سنجیده و گامی بدون ریسک در راه آینده قرار دهند.

پیشنادهای پژوهش

- ۱- افزایش نظارت در اجرای قانون کپی‌رایت و تصویب لایحه جامع قانون مالکیت فکری
- ۲- تولید داخلی کتاب‌خوان الکترونیک برای راحتی کار خوانندگان و مشتاقان کتاب الکترونیک
- ۳- آگاه‌سازی جمعی و تبلیغات مناسب جهت توسعه صنعت نشر الکترونیک
- ۴- توسعه‌ی آموزش و تولید محتوای مناسب توسط ابزارهای الکترونیک در مدارس و دانشگاه‌ها که باعث تحریک سمت تقاضا در بازار این صنعت شود
- ۵- طراحی سیستم آماری مناسب جهت برآورد میزان تولید و فروش کتب الکترونیکی

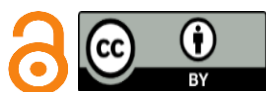
تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

References

- Al Saadi, K., Lane-Kelso, M., Hafeedh, A., Sheithani, Z., & Wishahi, M. (2017). Are we ready for e-books? Omani University Students' uses and perceptions of e-books. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 16(2), 11-25.
- Amiri, B. (2013). A report on the e-book markets of countries around the world. *Mehr Book Quarterly*, 3(10), 118-147. (In Persian)
- Aptara. (2010). *EBooks, a second look: Assessing the latest impact of eBooks on the publishing market*. From www.bargainbooknews.com/PDF/Aptara_ebooksur-vey2.pdf.p.p.1-27.
- Arabgari, L., & Sadeghi, M. (2016). Iranian publishers' views on the status of e-book publishing, *Mehr Book Quarterly*, 6(19-20), 35-55. (In Persian)
- Azarang, A. (2014). *Oral history of Iran publishing*. Tehran: Qoqnoos Publications. (In Persian)
- Babal-Hawaiji, F. (2014). *Familiarity with the basics of publishing with an emphasis on electronic publishing and publishing economics*. Tehran: Chapar Publications. (In Persian)
- Bani Jamali, M. (2014). Investigating ebook publishing in iran and how Iranian users consume ebooks. *Strategic Studies on Youth ans Sports*, 13(24), 127-140. (In Persian)
- Bhatt, A. (2018). A modern law library action: the future of digital books in Indian law schools. *International Journal of Allied Practice, Research and Review*, 5(1), 1-5.
- Enayat Tabar, M., & Montazer, Gh. A. (2007). Traditional publishing cycle vs. electronic publishing cycle. *Journal of Library and Information sciences*, 10(2), 259-276. (In Persian)
- Fahimifar, S., & Heidary, E. (2014). Economic dimensions of ebook publishing: Views from within the publishing industry. *Journal of National Studies on Librarianship and Information Organization*, 25(2), 6-20. (In Persian)

- Fahimifar, S., & Vasfi, M. R. (2016). *Electronic book publishing in Iran*. Tehran: Book House Publications. (In Persian)
- Farhangi, A., Sharifi, S., Ghorbanizadeh, V., & Safaeinejad, G. (2019). Designing a model for policy making in developing e-book industry in Iran. *Public Policy*, 5(1), 9-32. (In Persian)
- Gashas, K. (2016). An investigation into the global infrastructures of information and communication technologies. *Journal of Studies in Library and Information Science*, 7(16), 97-110. <https://doi.org/10.22055/slis.2016.12037>
- Gregory, J., & Rawlins, E. (1991). *Technology impact on the publishing industry over the next decade*. The New Publishing.
- Huang, L. Y., & Hsieh, Y. J. (2012). Consumer electronics acceptance based on innovation attributes and switching costs: The case of e-book readers. *Electronic Commerce Research and Applications*, 11(3), 218–228. <https://doi.org/10.1016/j.elerap.2011.12.005>
- Kousha, K. (2003). Internet publishing: Challenges and opportunities for publishing in the Web environment. *National Studies on Librarianship and Information Organization*, 14(1), 121-134. (In Persian)
- Law on Protection of the Rights of Computer Software Creators, approved by the Islamic Consultative Assembly in 2000, Islamic Republic of Iran.
- Law on the Protection of the Rights of Authors, Writers and Artists, approved in 1969, Approved by the Islamic Consultative Assembly of the Islamic Republic of Iran.
- Law on Translation and Reproduction of Books, Publications and Audio Works, approved by the Islamic Consultative Assembly in 1973, Islamic Republic of Iran.
- Lone, F. A. (2011). Reading habits of rural and urban college students in the 21st century, *Library Philosophy and Practice*, (1)77.
- Matlabi, D. (2012). Economics of publishing and analyzing influential factors. *Book of the Month Magazine*, 15(12), 10-21. (In Persian)
- Mohammad Semsar, F. (2012). Economic patterns of electronic publishing. *Mehr Book Quarterly*, 2(7), 30-50. (In Persian)
- Mohseni, H. (2003). *Collection and service delivery of documents*. Tehran: Librarian Publishing. (In Persian)
- Picard, R. (2004). *Media Economics: Concepts and Problems* (Translated by Davood Heydari). Tehran: Office of Media Studies and Development.
- Shavardi, M. (2012). An overview of the challenges of e-books in the publishing industry and the activities of Surah Mehr Publications in the field of digitalization of products. *Quarterly Journal of Surah Mehr Publications, Mehr Book Quarterly*, 1(5), 104-127. (In Persian)
- Suarez, M. F., & Woudhuysen, H. R. (2010). *The oxford companion to the book*. Oxford: Oxford University Press. 164. <https://library.dctabudhabi.ae/sirsi/detail/354223>
- Universal Copyright Convention (UCC). Approved in 1952 in Geneva, Switzerland.
- Zaylinsky, C. (1998). *Electronic age and the poor of information: Opportunities and risks* (Translated by Abbas Gileh Verdi). Selected articles of the 19th International Conference on Continuous Information, Tehran.

Copyrights

© 2024, by the authors. Licensee SCU, Ahvaz, Iran. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)